Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING EN LANDBOUW

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Voortgangsrapport PAS 2025 en Evaluatie drempelwaarden beoordelingskaders Stikstofdecreet

Samenvatting

In uitvoering van het decreet over de programmatische aanpak stikstof (Stikstofdecreet), wordt vanaf 2025 jaarlijks een voortgangsrapport opgemaakt dat ingaat op de stikstoftoestand, de resultaten van de monitoring, de voortgang van de uitvoering van bronmaatregelen en van de realisering van de doelstellingen. Het Stikstofdecreet bepaalt ook dat de Vlaamse Regering de drempelwaarden van de beoordelingskaders jaarlijks evalueert.

Het Voortgangsrapport PAS 2025 is het tweede voortgangsrapport in het kader van het Stikstofdecreet. Het rapport focust op de evolutie van de stikstofuitstoot en -deposities in Vlaanderen. Deze hebben betrekking op de periode 2015 t.e.m. 2023. Voor de dieraantallen worden de cijfers t.e.m. 2024 besproken. Daarnaast neemt dit rapport ook extra beschikbare informatie op met betrekking tot de voortgang van de maatregelingen die op moment van opmaak beschikbaar zijn. Daarnaast beschrijft het de voortgang van het PAS-programma en de maatregelen (bronmaatregelen, flankerende maatregelen, maatregelen stikstofsanering) sinds de start van het Stikstofdecreet tot 2026. Tot slot gaat het rapport ook in op de voortgang van de vergunningverlening en evalueert het de toepassing van de drempelwaarden van de beoordelingskaders.

Context

Op 24 januari 2024 keurde het Vlaams Parlement het voorstel van decreet over de programmatische aanpak stikstof (het 'Stikstofdecreet') goed, waarna de Vlaamse Regering het op 26 januari 2024 heeft bekrachtigd en afgekondigd. Het Stikstofdecreet bevat doelstellingen en maatregelen om bij te dragen aan de reductie van de impact van stikstof op de habitatrichtlijngebieden (SBZ-H) in Vlaanderen en bevat beoordelingskaders die een kader bieden voor vergunningsverlening tot eind 2030.

Het Stikstofdecreet legt verplichtingen vast rond monitoring, evaluatie en rapportering. Vanaf 2025 moet jaarlijks een voortgangsrapport opgemaakt worden dat minstens ingaat op de stikstoftoestand, resultaten van de monitoring, de voortgang van de uitvoering van bronmaatregelen en van de realisering van de doelstellingen. Het Stikstofdecreet bepaalt ook dat de Vlaamse Regering de drempelwaarden van de beoordelingskaders jaarlijks evalueert. Het Voortgangsrapport PAS 2025 is het tweede rapport in een reeks rapporten die het Departement Omgeving in het kader van het Stikstofdecreet jaarlijks zal publiceren.

Dit voortgangsrapport bundelt gegevens afkomstig van de Vlaamse administratie en bouwt verder op analyses die uitgevoerd zijn door de Vlaamse administratie en door de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek. Volgende entiteiten waren betrokken: het Departement Omgeving, de Vlaamse Milieumaatschappij, de Vlaamse Landmaatschappij, het Agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut Natuur- en Bosonderzoek, het Agentschap Landbouw & Zeevisserij en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek.

Inhoud

Het Voortgangsrapport PAS 2025 is het tweede voortgangsrapport in het kader van het Stikstofdecreet. Het rapport bevat informatie over de evolutie van de stikstofuitstoot en -deposities in Vlaanderen op basis van de meest recent beschikbare emissiegegevens (2015-2023). De beschouwde periode laat nog niet toe om het effect van maatregelen te relateren aan evoluties in stikstoftoestand en het behalen van doelstellingen. Dit komt aan bod in de eerste tussentijdse evaluatie (voorjaar 2027). De informatie in dit voorgangsrapport geeft een cijfermatige basis voor de komende rapportages en periodieke evaluaties in kader van het Stikstofdecreet.

Resultaten

Stikstoftoestand en voortgang realisering doelstellingen

De stikstofemissies en -deposities blijven verder dalen in Vlaanderen. Tussen 2015 en 2023 is de uitstoot van stikstofoxiden en ammoniak respectievelijk met 39% en 12% afgenomen. De totale gemiddelde stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitats binnen SBZ-H's daalde van 21,5 naar 17,0 kg N per hectare per jaar (-21%). Op basis van de gegevens tot en met 2023 is de af te leggen weg voor ammoniak op vlak van emissie- en depositiereductie groter dan voor stikstofoxiden. De kritische depositiewaarde (KDW) wordt in 2023 op 65% van de stikstofgevoelige habitatoppervlakte in SBZ-H's overschreden, maar voor 6 op de 10 stikstofgevoelige habitattypen is de overschrijding van de KDW t.o.v. 2015 al gehalveerd in 2023.

Voor varkens evolueert de ammoniakuitstoot (-32%) richting de decretale doelstelling in 2030. De vooropgestelde afname van ammoniakemissie uit pluimveestallen blijft uit omwille van de sterke groei in het aantal pluimvee het voorbije decennium (+23%). De uitstoot van de rundveesector was in 2023 nagenoeg even hoog als in 2015. Op basis van de verdere daling in dieraantallen tussen 2023 en 2024 (-3%) wordt die trend alvast bevestigd. In de periode tussen 2015 en 2023 steeg en daalde de uitstoot wel met voornamelijk een verschillend beeld voor melkvee (+16%) en mestkalveren (+5%) in vergelijking met vleesvee (-21%). Voor vleesvee is de 15%-reductiedoelstelling (tegen 2030) dus al ruimschoots behaald. De ammoniakuitstoot van mestverwerkingsinstallaties vertoont eveneens veel schommelingen tussen de jaren en bedroeg 0,68 kton N in 2023.

Voortgang bronmaatregelen
Sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet tot en met 1 januari 2026 zijn er 813 vergunningen afgeleverd voor 807 exploitaties van veehouderijen. Hiervan zijn 268 exploitaties die aangaven hun PAS-referentie 2030 te realiseren. Afhankelijk van de diersoort of het type huisvesting is de exploitant verplicht om bronmaatregelen te nemen om de emissies te reduceren als de exploitant na 2030 ook nog vergund wil zijn. Meer dan de helft van de vergunde exploitaties (55%) geeft aan nog niet te voldoen aan de PAS-referentie 2030. Zij geven als belangrijkste reden aan dat de vergunning gaat over een hernieuwing van de exploitatie tot eind 2030 of eind 2025, of dat het gaat om andere diersoorten dan runderen, pluimvee of varkens. Op 1 januari 2026 zijn in totaal 380 aangiftes voor vrijstellingen van bronmaatregelen verleend. Op 16 maart 2026 hebben reeds 3.098 exploitaties met rundvee de realisatie van de 5%-reductieverplichting geregistreerd. Van de veeteeltbedrijven die als piekbelaster zijn geïdentificeerd, hebben 2 bedrijven aanvraag voor stopzetting ingediend.

Opdrachten in alle maatwerkgebieden onder één coördinatie
Met de aanstelling van de intendant Frank Smeets kwam in het najaar 2025 de aanpak in alle maatwerkgebieden terug op snelheid. De opdracht van de intendant werd verruimd naar alle maatwerkgebieden. De intendant rapporteert driemaandelijks aan de Vlaamse Regering over de verdere voortgang.

Oppervlakte onder passend beheer gestegen maar openstaande taakstelling blijft substantieel
Alle terreinen met specifieke natuurdoelen voor stikstofgevoelige habitats in SBZ-H's moeten eind 2030 via managementplannen gealloceerd worden en onder passend beheer (natuurbeheerplan of een gelijkgesteld instrument) gebracht worden. De oppervlakte stikstofgevoelige habitats binnen alle SBZ-H onder passend beheer nam toe van 40.799 ha (2022) tot 45.760 ha (2025). De openstaande taakstelling over alle SBZ-H's heen daalde van 31% in 2022 tot 26% in 2025, maar blijft substantieel.

Eerste stappen stikstofsanering gezet in 132 PAS-deelzones van SBZ-H's
Het Stikstofdecreet bepaalt dat tegen 1 januari 2045 geïntegreerde, gebiedsgerichte stikstofsaneringsprojecten voor de uitvoering van stikstofsaneringsmaatregelen op landschapsschaal zijn uitgevoerd in 193 PAS-deelzones. Als tussentijdse doelstelling moeten die stikstofsaneringsprojecten in 140 van de 193 PAS-deelzones opgestart zijn tegen 1 januari 2030. Eind 2025 is reeds in 132 deelzones al minstens één onderdeel van stikstofsanering opgestart.

Voortgang flankerend beleid en uitgebreide VLIF-steun
De Vlaamse overheid heeft 46,42 miljoen euro uitbesteed aan flankerend beleid in het kader van de twee varkenscalls (2023-2024). Hierbij verminderde de varkensstapel met 370.000 varkens op 336 bedrijven. Voor het instapjaar 2024 werd 2,56 miljoen euro aan compensatievergoeding uitbetaald aan 76 bedrijven voor het vervroegd toepassen van nulbemesting (170,8 ha binnen SBZ-H). In totaal werd 24,9 miljoen niet-ingevulde NER voor dieren geannuleerd waarbij 2.660 landbouwers recht hadden op vergoeding, voor een totaal van 5,36 miljoen euro. Tussen 1 januari 2024 en 30 september van 2025 werd 3,72 miljoen euro VLIF-steun uitbetaald voor 339 investeringen. Dit ging vooral over de aankoop en registratie van emissie reducerende technieken in bestaande rundveestallen.

Evaluatie van de drempelwaarden van de beoordelingskaders
Op 1 januari 2026 waren er in het Omgevingsloket 6.164 vergunningen geregistreerd met toepassing van de beoordelingskaders. Hiervan is 73% verleend volgens het beoordelingskader NO_x mobiliteitsgerelateerde projecten, 14% volgens het beoordelingskader NO_x voor stationaire bronnen en 13% op basis van het beoordelingskader NH_3 voor veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties.
Het gebruik van drempelwaarden binnen de beoordelingskaders mag geen aanleiding geven tot overschrijding van de KDW op de stikstofgevoelige habitats binnen de SBZ-H en de depositiebijdrage van de vergunde projecten mag de 5%-risicodrempel niet overschrijden. De toepassing van de drempelwaarden mag evenmin de vooropgestelde daling van de emissies en deposities door de emissiereducerende maatregelen hypothekeren.

Om na te gaan of aan deze voorwaarden is voldaan, werd een analyse uitgevoerd op de vergunningen kleiner of gelijk aan de drempelwaarden die sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet zijn afgeleverd tot en met 1 oktober 2025. Voor alle vergunningen kleiner of gelijk aan de drempelwaarde van 1% van het beoordelingskader NO_x voor stationaire bronnen en voor deze kleiner of gelijk aan de drempelwaarde van 0,025% van het beoordelingskader NH_3 voor veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties, ligt de maximale lokale cumulatieve impact nog steeds onder de 5%-risicodrempel. De gecumuleerde depositie als gevolg van de emissies van deze vergunningen leiden niet tot een overschrijding van de KDW.

Voor de evaluatie van de toepassing van de drempelwaarde in het beoordelingskader NO_x voor mobiliteitsgerelateerde projecten, werd onderzocht in welke mate de gunstige depositietrend van de sector Transport zich doorzet. Tussen 2015 en 2023 namen de totale stikstofemissies van deze sector significant af. Over dezelfde periode nam de stikstofdepositie van de sector Transport af met 49%, gemiddeld over alle SBZ-H's.

Op basis van de uitgevoerde analyses van de vergunningen kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarden die sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet zijn afgeleverd tot en met 1 oktober 2025, kan worden besloten dat de huidige drempelwaarden behouden kunnen worden.

Bijlage bij deze mededeling:

- Synthese Voortgangsrapport PAS 2025

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw,

Jo BROUNS